

ІСТОРІЯ ТА СУТНІСТЬ ГРОШЕЙ

Провозін М. В.

Гроші – один з найвеличніших винаходів людства. Їх специфічність полягає в тому, що отримати користь від грошей можна лише витративши їх.

Головна властивість грошей – можливість миттєво обмінюватися на інші товари.

Гроші – універсальні, водночас, виконуючи роль посередника в товарному обміні, вони є найзручнішою формою багатства. Гроші є мірою вартості всіх товарів, що виробляє людство.

Ще з часів Аристотеля і до XVIII ст. панувала раціоналістична теорія походження грошей. Вона полягала в тому, що гроші виникли в результаті взаємної домовленості між людьми або запровадженні державою для полегшення обміну товарів.

З розвитком капіталізму розпочалися систематичні дослідження історії грошей, створюються наукові теорії. Виникає нова концепція, започаткована А. Смітом, Д. Рікардо, яка отримала назва еволюційної.

Її суть в тому, що гроші виникли незалежно від волі людей, в результаті тривалого еволюційного розвитку. Вони виділились із загальної маси товарів, оскільки були найбільш придатними для виконання ролі обміну.

Отже гроші мають об'єктивний характер виникнення.

Поява найперших грошей ознаменувалась потребою в обміні надлишків одних товарів на надлишки інших.

Спочатку обмін був хаотичним, бартерним. З розвитком знарядь праці, суспільними поділами праці явище обміну товарами набувало постійного характеру. Людина почала виробляти товари не задля задоволення власних потреб, а навмисне, для обміну.

Поступово серед низки товарів, що обмінювались, виділяються кілька, які зустрічаються найчастіше і користуються найбільшим попитом. Це були перші протогроші. В різні часи у різних народів ними були: хутро, худоба, сіль, риба, зерно, чай, рис, дорогоцінні раковини, та ін.

Коли людина оволоділа металом, він почав виконувати роль загального обмінника. Поступово металеві гроші змінювались від злитків міді, бронзи, срібла, золота, до золотих і срібних монет, які вже чеканила держава.

Монети з'явилися, через необхідність захисту грошей від підробок. Отже держава не створила гроші, а лише коригувала їх, оформлювала і захищала від фальшування.

Уряди держав карбували монети зі сплавів металів, заміників золота і срібла. Згодом, через значне відставання видобутку дорогоцінних металів від зростання обсягів виробництва, з'явилися паперові гроші, які несли в собі лише грошовий знак.

Нові гроші сприяли розвитку господарства, на їх виробництво потрібно було витратити значно менше коштів.

З розвитком товарно-грошових відносин, появою банківських систем, гроші стають особливим елементом обігу. Тепер гроші і товари є відносно самостійні. Процес обміну/передачі товарів міг відбуватись вже без наявності грошей. Виникають кредитні гроші, які беруть свій початок від банківських операцій.

З 1978р. золото стало товаром.

Але сучасні паперові гроші все ж залежать від золота. Провідні валюти світу характеризуються масштабом цін, як ваговою кількістю золота прийнятого за грошову одиницю.

Найновітніші гроші – кредитні картки та електронні гроші теж насправді мають матеріальну основу.

Перші спроби визначити суть грошей були здійснені філософами давньої Греції, які започаткували кількісну теорію грошей. Її суть: рівень товарних цін залежить від кількості грошей в обігу.

Металістична теорія проголошувала дорогоцінні метали – грошима від природи.

Номіналісти, навпаки стверджували, що гроші – це умовні знаки, що не мають внутрішньої вартості. Тут розривається зв'язок грошей із золотом та сріблом.

Неокласична теорія грошей визнавала за грошима лише функцію визначення рівня цін.

Дж. Кейнс вважав, що зменшення грошей в обігу, через зосередження їх в руках підприємців, є причиною виникнення економічних криз.

Монетаризм виявляв прямий зв'язок між зміною кількості грошей в обігу та обсягом ВВП.

Ф. А. Хайек обстоював ідею виходу на міжнародний ринок однієї чи кількох стабільних валют, які створять умови неможливості виникнення ні інфляції, ні дефляції.